

СЕКЦІЯ 5 РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

УДК [332.01:330.356:37.03]:330.101

Антохов А.А.
*кандидат економічних наук,
доцент кафедри економічної теорії та менеджменту
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича*

ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДґРУНТЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

У статті визначено основні недоліки та дискусії щодо практичної цінності наукових напрацювань економічного характеру. Систематизовано й охарактеризовано наукові положення, котрі формують теоретичне підґрунтя розвитку регіональної економіки в контексті інтелектуалізації суспільства. Обґрунтовано роль інтелекту та його використання для суспільних змін через відображення еволюції поглядів на його значимість.

Ключові слова: теорія, концепція, теоретичне підґрунтя, регіональна економіка, інтелектуалізація суспільства.

Антохов А.А. ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ РАЗВИТИЯ РЕГИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ В УСЛОВИЯХ ИНТЕЛЛЕКТУАЛИЗАЦИИ ОБЩЕСТВА

В статье определены основные недостатки и дискуссии по практической ценности научных разработок экономического характера. Систематизированы и охарактеризованы научные положения, формирующие теоретические основы развития региональной экономики в контексте интеллектуализации общества. Обоснована роль интеллекта и его использования для общественных изменений через отражение эволюции взглядов на его значимость.

Ключевые слова: теория, концепция, теоретические основы, региональная экономика, интеллектуализация общества.

Antohov A.A. THE THEORETICAL BASIS FOR REGIONAL ECONOMIC DEVELOPMENT IN TERMS OF INTELLECTUALIZATION OF SOCIETY

The main drawbacks and discussions about the practical value of scientific developments of economic character in the article were defined. The scientific statement which has form the theoretical basis for regional economic development in the context of intellectualization of society were characterized and systematized. The role of intelligence and its use for social change through reflection of the evolution of views on its significance was substantiated.

Keywords: theories, concepts, theoretical foundations, regional economy, the intellectualization of society.

Постановка проблеми. Теоретико-методологічне осмислення розвитку регіональної економіки в умовах інтелектуалізації суспільства є потрібним, оскільки дає змогу простежити еволюцію поглядів на важливі фундаментальні речі – економічні процеси, регіоналізацію, інтелектуалізацію, інформатизацію, суспільний прогрес. Дослідження розвитку регіональної економіки через призму процесів інтелектуалізації суспільства апріорі ускладнює його теоретико-методологічну основу. Окрім того, що охоплюється широке коло наукових напрямів (у силу потреби простеження еволюції поглядів – шкіл і течій, та міждисциплінарного характеру предмету дослідження), слід орієнтуватись на новітні теоретичні положення часто «революційного», руйнуючого «шаблони» характеру. З одного боку, такі положення окреслюють нові горизонти наукових здобутків, а з іншого боку, відображають результати напрацювань учених протягом століть.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вітчизняними вченими порівняно мало приділяється уваги питанню теоретичного підґрунтя розвитку регіональної економіки через призму процесів інтелектуалізації суспільства. Більше тут вирізняються праці класиків світової економічної науки – Г. Беккера, Д. Белла, Е. Денісона, Ф. Махлупа, В. Ростоу, Л. Туроу, М. Фішера, Т. Шульца та ін. В українській літературі все частіше можна знайти праці з критичною оцінкою теоретичної основи розвитку економіки (Г. Башнянин, М. Белополюський, А. Гальчинський, П. Єщенко,

Т. Смовженко, Г. Стеблій, А. Чухно та ін.). Актуальність цього дослідження підтверджує потреба системного відображення теоретичного підґрунтя розвитку регіонів країни через призму посилення позитивних впливів інтелектуалізації суспільства.

Постановка завдання. Метою статті є розвиток теоретико-методологічної основи досліджень регіональної економіки в контексті інтелектуалізації суспільства.

Цілями статті є такі:

- визначення основних недоліків і дискусій щодо практичної цінності наукових напрацювань економічного характеру;

- систематизація й характеристика наукових положень, котрі формують теоретичне підґрунтя розвитку регіональної економіки в контексті інтелектуалізації суспільства;

- обґрунтування ролі інтелекту в суспільних змінах через відображення еволюції поглядів на його значимість.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасна теоретична база, необхідна при дослідженнях розвитку регіональної економіки в умовах інтелектуалізації суспільства, повинна враховувати певні протиріччя наукової думки сьогодення, які виникли через існування величезної кількості різних гіпотез і поглядів та більш вільного доступу до інформації про них. Відомо, що розвиток економічної науки являє собою постійний процес утвердження певної істини про економічні явища і процеси; він спричиняє

народження нової теоретичної платформи, на якій об'єднуються досягнення різних точок зору й наукових концепцій [1, с. 429]. Відтак теоретична основа розвитку регіональної економіки в умовах інтелектуалізації суспільства має визначатись, виходячи з тих тверджень учених, які характеризуються прогресивністю й далекоглядністю та не обмежуються малоймовірними припущеннями, а ґрунтуються на прикладних розрахунках, що зумовлює їх вищу практичну значимість. Це дуже важливо, адже проблемність сучасної економічної науки полягає в тому, що економічна теорія переживає складні часи. З одного боку, за свідченням вітчизняних та іноземних фахівців, початок ХХІ століття можна вважати її ренесансом. Новітня світова криза показала актуальність і гостру потребу в її пізнанні, визначенні природи та шляхів її подолання. В українській економічній літературі досліджуються проблеми, які виходять за межі ринкової економіки (інтелектуальна власність, інтелектуальний капітал, інтелектуалізація економіки, інноваційний розвиток тощо) [2, с. 28]. З іншого ж боку, і надалі спостерігається криза глобальної економіки, яка, за твердженнями фахівців, багато в чому зумовлена недосконалістю економічної науки, невідповідністю провідних наукових доктрин реальному станові світового господарства. Ні лібералізм, ні монетаризм, ні кейнсіанство, ні інші концепції не працюють як антикризові заходи. Реалізація рекомендацій учених стала гальмом економіки, деформує її структуру і призводить до непередбачуваних результатів. Очевидно, що пролонгація взаємозв'язку теорій неолібералізму і некейнсіанства, а також відповідної економічної політики призведе до катастрофічних наслідків [3, с. 17].

Отже, формування теоретичного підґрунтя розвитку регіональної економіки в умовах інтелектуалізації суспільства ускладнене певною кризою думок щодо ефективності напрацювань економічної теорії в сучасному світі, який розвивається методом проб і помилок. І як зазначає М. Білопольський, наразі нема єдиної фундаментальної науки про розвиток держав і

світу в цілому. Ми радіємо тому, що в інтелектуальному й науково-технічному розвитку людство ще ніколи не досягало таких значних висот. Але, радіючи таким успіхам, ми відчуваємо дивний жах. Все, що цивілізований світ створив, може обернутись загибеллю для всього живого на Землі [4, с. 7].

Опираючись на висновки авторитетних українських учених щодо «провальності» фундаментальних напрацювань з економічної теорії на практиці (як у вітчизняних реаліях, так і в глобальному масштабі), формування теоретичного підґрунтя розвитку регіональної економіки в умовах інтелектуалізації суспільства отримує відмінний шанс. Цей шанс полягає у можливості окреслення нової функціональної ролі регіональної економічної системи для стимулювання процесів інтелектуалізації суспільства, капіталізації інтелектуального потенціалу з наслідковим відображенням на якісних характеристиках життя населення. Таке стимулювання повинно мати превентивний вплив відносно кризових явищ і процесів, причиною котрих, як правило, постають структурні дисбаланси з необґрунтованим ресурсним використанням. На рис. 1 подамо теоретичне підґрунтя розвитку регіональної економіки в умовах інтелектуалізації суспільства. Воно охоплює широке коло наукових напрямів, проте трактує результати напрацювань їх представників у постнеокласичному та метаекономічному дискурсах. Такий теоретичний ракурс дасть змогу обґрунтувати принципи самоорганізації економічної системи регіону з одночасним встановленням міри зовнішніх впливів через механізми соціального (у тому числі державного) управління.

З-поміж численних міркувань і гіпотез можна загально розуміти, що теоретичне підґрунтя розвитку регіональної економіки в умовах інтелектуалізації суспільства потребує транспортування здійснених напрацювань через призму регіоналістичного вчення з акцентом на постнеокласичні підходи економічного розвитку й метаекономічні – в управлінських впливах. І насамперед це стосується теоретичних положень стосовно регіонального розвитку.

Основними напрямками концепцій регіонального розвитку, які важливі до врахування при дослідженні економічної системи в контексті інтелектуалізації суспільства, є такі [5; 6, с. 41–85; 7; 8, с. 73–83]:

1) теорії розміщення виробництва (сільськогосподарський штандорт І. Тюнена, раціональний штандорт промислового підприємства В. Лаунхардта, промисловий штандорт А. Вебера, теорія центральних місць В. Кристаллера, теорія просторової організації А. Льюша, теорія «центр-периферія»);

2) теорії регіональної спеціалізації й міжрегіональної торгівлі (теорія абсолютних переваг А. Сміта, теорія порівняльних переваг Д. Рікардо, теорія Хекшера-Оліна);

3) нові теорії розміщення діяльності та просторової організації економіки (теорія дифузії інновацій Т. Хегерстанда, теорія регіонального життєвого циклу, теорія полюсів зростан-

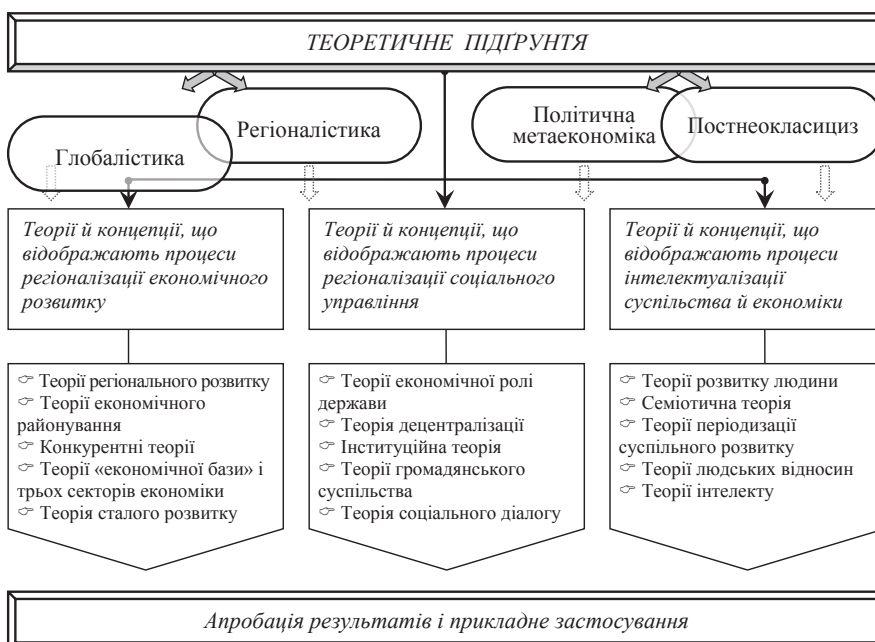

Рис. 1. Теоретичне підґрунтя розвитку регіональної економіки в умовах інтелектуалізації суспільства*

* Складено автором

ня Ф. Перру, теорія формування територіально-виробничих комплексів М.К. Бандмана);

4) новітні концепції регіонального розвитку (теорія потенціалів К.Ф. Гауса, теорія кластеризації А. Портера, теорія дестинації Н. Лейпера, концепція сталого розвитку Г. Дейлі).

Основний акцент у теоріях з питань регіонального розвитку зроблено на просторовий вимір функціональності рушійних сил такого розвитку. Просторовий аспект дає змогу осягнути переваги концентрації ресурсних можливостей в обмежених просторово-часових координатах з наступним поширенням досвіду на інші території, проте вже з урахуванням їх специфіки.

Новітнє бачення теоретичних положень регіонального розвитку потребує формування сучасної парадигми їх інтерпретації. За міркуваннями О. Ребара, концептуальними засадами такої парадигми розвитку регіонів є такі [9, с. 79]:

1) розгляд регіону як самостійної одиниці в господарському комплексі країни, а також як відкритої системи, що взаємодіє з іншими регіонами та країнами;

2) якісні перетворення міжгалузевих пропорцій мають здійснюватися на основі зміни технологічних укладів;

3) перехід до кластерних моделей структурування регіональних систем;

4) зростання значення соціально-економічних пріоритетів;

5) стратегічне управління структурними змінами на основі інноваційної моделі розвитку;

6) забезпечення комплексності в розробленні й реалізації програм структурних трансформацій і збалансування інтересів і пріоритетів державного та регіонального управління соціально-економічним розвитком регіонів.

Усі з означених тверджень для розвитку економіки регіону в контексті процесів інтелектуалізації суспільства є стратегічно важливими, особливо що стосується інноваційної моделі розвитку. Інноваційність, перспективність, модернізація мають постати ключовими рушіями економічних процесів з відповідністю вимогам сталості. О. Ребар вдало відзначає потребу слідування структурних зрушень («міжгалузевих пропорцій») зміні технологічних укладів. Більше того, якщо регіон у своєму економічному розвитку опирається на процеси інтелектуалізації суспільства, він може відігравати помітну роль у формуванні нових технологічних укладів з відображенням прогресивних способів суспільного виробництва з принципово відмінними підходами в їх організації.

У групі теорій і концепцій, котрі відображають процеси регіоналізації економічного розвитку, окремо виділено теорії економічного районування. Вони підсилюють просторовий аспект розвитку регіональної економіки й потребують сучасного осмислення з урахуванням напрацювань провідних учених світу. Про таку потребу говорить багато українських науковців. Зокрема, А. Мазур зазначає: на сьогодні в умовах розвитку ринкової економіки й формування нових регіональних відносин на засадах регіоналізації практика, а звідси й теорія вимагає нового бачення та розуміння районування, здебільшого не як процесу, а як дії; головним питанням при цьому виступає можливість (чи навпаки) керованості цими системи за умови, що вони не є одиницями адміністративно-територіального поділу країни; відповіді на ці непрості запитання слід шукати в теоретичних основах економіки як науки [10, с. 5].

Щодо розвитку регіональної економіки через призму інтелектуалізації суспільства районування з урахуванням цих процесів надає можливість відкрити потужні наукові горизонти:

- по-перше, виокремити території з найбільш перспективними характеристиками інтелектуального потенціалу суспільства;

- по-друге, встановити території з наявністю досвіду капіталізації інтелектуального потенціалу населення з наслідковим вираженням у показниках економічного зростання;

- по-третє, обґрунтувати перспективи міжтериторіальної співпраці з метою поєднання виробничих потужностей та інтелектуальних можливостей населення;

- по-четверте, розвивати процеси інтелектуалізації шляхом розуміння закономірностей їх виникнення й динаміки у визначених просторово-часових координатах.

Конкурентні теорії для розвитку економіки регіонів дають змогу обґрунтувати пріоритети:

- внутрірегіональної конкуренції – протистояння різних просторових утворень і суб'єктів у плані залучення інвестицій, соціально-трудоного потенціалу, фінансових трансфертів обласного рівнів;

- міжрегіональної конкуренції – протистояння різних регіонів у плані залучення інвестицій, соціально-трудоного потенціалу, фінансових трансфертів обласного й загальнодержавного рівнів;

- загальних принципів конкуренції з вагомістю здобуття конкурентних переваг завдяки інтелектуальному чинникові.

Глибинність вивчення конкурентних теорій сягає базових теоретичних положень – меркантилізму, абсолютних та відносних переваг, взаємного попиту, факторної теорії тощо. Відносно розвитку регіональної економіки через призму інтелектуалізації суспільства пріоритетними є положення інноваційних конкурентних теорій – технологічного прориву (Р. Вернон, М. Познер, Р. Фіндлі та ін.), конкурентних переваг (М. Портер), інтерналізації (П. Баклі, М. Кассон та ін.). Виняткової ролі набувають теоретичні напрацювання щодо конкурентного регіоналізму. Фокусування уваги на конкуренції між регіонами надає можливість обґрунтувати для них важливість формування сприятливого середовища інтелектуальної діяльності. Тобто, місцева влада й населення мають добре розуміти, що саме від активності й результативності процесів інтелектуалізації з позначенням на показниках економічного зростання будуть напряму залежати їхні конкурентні позиції.

Теоретичне підґрунтя розвитку регіональної економіки доповнюють теорії й концепції, котрі відображають процеси регіоналізації соціального управління. У контексті обґрунтування доцільності регіоналізації управлінських процесів особливе значення мають положення теорій, котрі визначають економічну роль держави. Доволі повне висвітлення їх сутності подано в енциклопедичному виданні за редакцією С. Мочерного [11, с. 559–612]. Доповнюючи ці положення висновками з теорії децентралізації, стверджуємо, що регіональна економіка на сьогодні не спроможна розвиватись нерегульовано. Недоліки ринкового саморегулювання є дуже помітними, особливо у вітчизняному інституціональному середовищі. Тому в особі місцевої влади (при умові проведення адміністративно-територіальної реформи – органів місцевого самоврядування) має виявитись контроль за ринковими механізмами економічного розвитку.

Окрему увагу хочемо приділити теоріям і концепціям, котрі відображають процеси інтелектуалізації суспільства й економіки. Ця теоретична група охоплює положення стосовно такого:

- розвитку людини – теорії особистості, теорії психічного розвитку, теорії соціального розвитку, теорія людського розвитку, теорія трудового потенціалу, теорія людського капіталу;

- семіотики (способи передачі інформації, що дуже важливо в контексті забезпечення інтелектуалізації суспільства);

- періодизації суспільного розвитку – теорії стадійності, концепції стадій економічного розвитку, концепції періодизації історичного розвитку, теорії та концепції трансформації перехідної економіки, еволюційна концепція просторового розвитку, концепції соціального конфлікту, концепція «соціального плюралізму», концепція «великого поштовху», концепція добробуту, економічні соціал-демократичні концепції, теорія соціального реформізму [12];

- людських стосунків – теорія конфлікту, теорія соціальної злагоди, технократичні теорії, теорія людських взаємин Е. Мейо та Д. Карнегі;

- інтелекту – факторно-аналітичні, багатофакторні теорії, теорія множинного інтелекту (Х. Гарднер), теорія інтелекту й когнітивного розвитку (М. Андерсон), тріархічна теорія (Р. Стернберг), біоекологічна теорія (С. Сесі).

Щодо теорії інтелекту, то багато напрацьовань здійснено в психолого-педагогічному плані. Стосовно економічного контексту, то більше теоретичних фокусувань здійснені на знанневому чинникові. Також низка теоретичних положень, які пояснюють і передбачають динаміку інформатизації суспільства, підносять вагомість інтелектуальних можливостей людини на особливо високий щабель. Водночас вимагає розробки концепція інтелектуалізації економіки в поєднанні з підходами стадійності суспільного розвитку. Мова йде про потуги створення штучного інтелекту та переходу при цьому до нового етапу розвитку людства. У контексті інтелектуалізації суспільства такі «потуги» є значимими не стільки в кінцевій меті, скільки в процесі. Насправді прагнення людини створити штучний інтелект формує потужні осередки інтелектуальної діяльності, створення нового знання, здатного формувати нову дійсність, способи людської життєдіяльності, виробництва, задоволення потреб. Тобто, у цьому разі більш важливим є процес, аніж мета (створення штучного інтелекту), яка насправді може бути й не досягнутою.

Сучасне розуміння ролі людини та використання її інтелектуальних здібностей для розвитку, зокрема й економічного, вимагає ретроспективного ракурсу. З положень таблиці 1 важливо звернути увагу, що на певному етапі сприйняття цінності людини та її інтелекту зумовило перехід до наступного етапу з усвідомленням нових перспектив її діяльності.

Таблиця 1

Ретроспектива розуміння ролі інтелекту людини для суспільного розвитку*

№ з/п	Період	Сприйняття цінності людини та її інтелекту	Перспективи подальшого розвитку
1	До нашої ери	Людина може виступати творцем; знання роблять людину і країну сильнішими	Поступова інституціоналізація цінності знань та спроможності їх використовувати
2	Епоха відродження, V–XVII ст.	Визнається роль інтелектуальної творчості, розумової праці у мистецтві, життєдіяльності, управлінні	Нагромадження знань, навиків творчості з можливістю їх використання в немистецьких сферах
3	1770-1880 рр.	Визнається роль нових знань людей у господарчому розвитку, досягненні економічних успіхів та могутності країни; учені виступають за поширення знань серед населення	Нагромадження знань і способів їх використання в економічній сфері з метою одержання прибутку
4	1881-1930 рр.	Визнається цінність знань, творчих інтелектуальних здібностей не лише в науці, техніці, мистецтві, а й в управлінні, підприємстві, функціонуванні економіки	Поширення способів використання знань й інтелекту в управлінських сферах
5	1931 р. і до сьогодні	Доведена ключова роль людини, її інтелекту, знань в економіці, інноваційному розвитку країни; визнається потреба у заохоченні розвитку та ефективного використання інтелектуального потенціалу людини (населення) в економіці	Оптимізація використання інтелектуальних здібностей людини на благо суспільного розвитку з вимогами сталості

* Складено автором на основі джерела: [13, с. 51]

Висновки з проведеного дослідження. Отже, теоретичне підґрунтя розвитку регіональної економіки в контексті інтелектуалізації суспільства має охоплювати три базові напрями – які відображають процеси регіоналізації економічного розвитку, соціального управління, а також інтелектуалізації. Теоретичні положення тут можуть бути глибокими та взаємопереплетеними. Цілісно вони повинні обґрунтувати, що розвиток економіки з націленістю на підвищення якості життя людини має базуватись на процесах регіоналізації й інтелектуалізації. Інтелектуальний чинник має бути головним рушієм економічного розвитку регіонів. Регіоналізація інтелектокористування дасть змогу максимально враховувати територіальну специфіку згідно зі структурними пропорціями регіональної економіки та профільної

орієнтації населення. Удосконалення територіального підґрунтя розвитку регіональної економіки в контексті інтелектуалізації суспільства слід здійснювати через призму перспективності. Це означає, що наука має визначати сценарії подальшого розвитку регіонів і передбачати можливі наступні етапи, які будуть виявлятися завдяки оптимізації інтелектокористування й сталості інтелектозростання.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

- Смовженко Т.С. Місце і роль мікро- і макроекономіки в економічній науці / Т.С. Смовженко, Г.Я. Стеблій // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Проблеми інтеграції України у світовий фінансовий простір : збірник наукових праць / НАН України. Ін-т регіональних досліджень ; редкол. : відп. ред. В.С. Кравців. – Львів, 2013. – Вип. 1(99). – 599 с. – С. 424–430.

2. Чухно А.А. Модернізація економіки та економічна теорія / А.А. Чухно // Економіка України. – 2012. – № 10. – С. 24–33.
3. Єщенко П.С. Пошук нової парадигми розвитку економіки – категоричний імператив часу / П.С. Єщенко, А.Г. Арсеєнко // Економічна теорія. Науковий журнал. – 2012. – № 4. – С. 5–18.
4. Белопольський Н.Г. Если человечество не изменит концепцию своего развития, оно погибнет / Н.Г. Белопольский // Вісник економічної науки України. Науковий журнал. – 2012. – № 1(21). – С. 6–8.
5. Грабар М.В. Концепції регіонального розвитку: від теорій розміщення виробництва до новітніх концепцій / М.В. Грабар : V Международная научно-практическая Интернет-конференция «Проблемы формирования новой экономики XXI века» (21-22 декабря 2012 г.). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.confcontact.com/20121221/4_grabar.htm.
6. Гранберг А.Г. Основы региональной экономики / А.Г. Грандберг. – 3-е изд. – М. : Гос-й ун-т – Высш. школа экон., 2003. – 494 с.
7. Симкин Д.Г. Теоретические основы развития региона в современных условиях / Д.Г. Симкин. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vestnik.osu.ru/2010_8/20.pdf.
8. Кіро О.С. Еволюція теорій регіонального розвитку в економічній науці / О.С. Кіро // Вісник соціально-економічних досліджень. – № 38. – С. 72–83. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vsed/2010_38/38/72-83.pdf.
9. Ребар О.В. Напрями структурної корекції регіональної економіки : територіальний аспект / О.В. Ребар // Економіка розвитку. – 2012. – № 1. – С. 78–81.
10. Мазур А.Г. Проблематика економічного районування в сучасному регіональному вимірі / А.Г. Мазур // Збірник наукових праць ВНАУ. Серія : «Економічні науки». – 2011. – № 2(53). – Т. 3. – С. 3–11.
11. Економічна енциклопедія : у трьох томах. Т. 3 / Редкол. : С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К. : Видавничий центр «Академія», 2002. – Т. 3. – 2002. – 952 с.
12. Гринкевич С.С. Розвиток трудового потенціалу України в умовах формування інформаційного суспільства : [монографія] / С.С. Гринкевич. – Львів : Львівська комерц. акад., 2012. – 356 с.
13. Семикіна М.В. Інтелектуальний потенціал та його роль у національній економіці / М.В. Семикіна, В.І. Гунько // Економіка і управління. – 2011. – № 1. – С. 50–56.

УДК 332.14:330.341.1:330.131.7

Березина О.Ю.
кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту
Черкаського державного технологічного університету

Камінська О.В.
здобувач кафедри менеджменту
Черкаського державного технологічного університету

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В РЕГІОНІ

У статті узагальнено наукові підходи до визначення сутності ризику в інноваційній діяльності. Визначено фактори виникнення ризиків інноваційної діяльності в регіоні. Окреслено етапи регіонального ризик-менеджменту інноваційної діяльності й викладено сутність управлінської діяльності на кожному з них.

Ключові слова: інноваційна діяльність; ризик; регіон; управління ризиками.

Березина Е.Ю., Каминская Е.В. КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ УПРАВЛЕНИЯ РИСКАМИ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В РЕГИОНЕ

В статье осуществлено обобщение научных подходов к определению содержания риска в инновационной деятельности. Определены факторы возникновения рисков инновационной деятельности в регионе. Описаны этапы регионального риск-менеджмента инновационной деятельности, а также изложена суть управленческой деятельности на каждом из них.

Ключевые слова: инновационная деятельность; риск; регион, управление рисками.

Berezina O.Yu., Kaminska O.V. THE CONCEPTUAL FRAMEWORKS OF RISK-MANAGEMENT OF THE INNOVATIVE ACTIVITY IN REGION

In the article the generalization of scientific approaches to the determination of the content of risk in i innovation activities are made. The factors of the occurrence of risks of innovation activities in the region are determined. The stages of regional risk management of innovation activities are described; essence of management activities in each of them is set out.

Keywords: innovation activities, risk, region, risk management.

Постановка проблеми. На тлі зростання загальної нестійкості й хаотичності розвитку актуальним є використання стратегічного підходу до управління ризиками, так як саме такий підхід дає змогу соціально-економічним системам вчасно перебудуватися й адаптивно реагувати на глобальні та локальні виклики й загрози. Для ефективного управління інноваційним розвитком регіону необхідно виявлення і дослідження категорій невизначеності та ризиків з метою використання їх для вирішення актуальних проблем стратегічного управління регіональним розвитком.

Аналіз досліджень і публікацій. Людство стикалося з ризиками протягом усієї своєї історії, однак виділення процесу управління ризиками в самостійний напрям у менеджменті пов'язують з початком 70-х років ХХ століття. На початку ХХІ століття з'явилася нова теорія – ризикологія, але єдиного трактування категорій «ризик» і «невизначеність» до сьогодні не вироблено. Теоретичні та прикладні засади управління ризиками менеджменту висвітлено у працях багатьох вітчизняних та зарубіжних учених-економістів, серед яких варто виділити